INSETE

INTELLIGENCE

Η Ελληνική Οικονομία:

Ανάπτυξη και οικονομική πολιτική μετά την έξοδο από τα Μνημόνια

ΣΥΝΟΨΗ

Ελληνική και Διεθνής Οικονομία | Τεύχος 2 Αύγουστος 2019

INSETE

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΕΤΕ

Πρόλογοι

Η ελληνική οικονομία από το 2009 ως το 2018 πέτυχε μια πρωτοφανή δημοσιονομική προσαρμογή κατά 31,9 δις. που οφείλεται πρωταρχικά στις δημόσιες δαπάνες οι οποίες μειώθηκαν κατά 36,4 δις., ενώ τα δημόσια έσοδα επίσης μειώθηκαν κατά 4,5 δισ. Το αποτέλεσμα ήταν η μετατροπή ενός πρωτογενούς ελλείμματος ύψους -10,1% του ΑΕΠ το 2009 σε πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 4,3% του ΑΕΠ το 2018. Ίσως ακόμα πιο σημαντική είναι η κάλυψη του εξωτερικού ελλείμματος της χώρας μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών που από 24,3 δις (-10,2% του ΑΕΠ) το 2009 μειώθηκε σε 2,5 δις. (-1,3% του ΑΕΠ) το 2018, γεγονός που οφείλεται όχι τόσο στη μείωση των εισαγωγών Α&Υ κατά 4,5 δισ. αλλά στην εντυπωσιακή αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών κατά 17,3 δισ. (+36%) που υπερκάλυψαν τις απώλειες ναυτιλιακού συναλλάγματος, λόγω κυρίως των capital controls, μετά τις γνωστές περιπέτειες του πρώτου επταμήνου του 2015.

Η Ελληνική οικονομία βρίσκεται σε μια πορεία ήπιας ανάκαμψης από το 2014 μέχρι σήμερα, ενώ παράλληλα διανύει μια περίοδο εντεινόμενης δημοσιονομικής προσαρμογής, κατά την οποία επιτυγχάνει Πρωτογενή Πλεονάσματα στη Γενική Κυβέρνηση (ΠΠΓΚ) που είναι σημαντικά υψηλότερα των απαιτούμενων και ολοκληρώνει σημαντικότατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που νομοθετήθηκαν και εγκαθιδρύθηκαν στη χώρα μετά το 2009. Ο εισερχόμενος τουρισμός έχει συμβάλει τα μέγιστα τόσο στην συγκράτηση της ύφεσης όσο και στην ανάκαμψη, έχοντας συνεισφέρει περίπου € 125 δισ. την δεκαετία 2009-2018 στην ελληνική οικονομία. Είναι σημαντικό να τονιστεί, ωστόσο, ενόψει και της παρατηρούμενης κάμψης της ζήτησης τουριστικών υπηρεσιών από τις παραδοσιακές αγορές μας, ότι καθίσταται άμεσα αναγκαία η αποκατάσταση της φορολογικής ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος και της ορθολογικής ρύθμισης των βραχυχρόνιων μισθώσεων καθώς και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός συνεπούς, συγκροτημένου και αποτελεσματικού Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για τον Τουρισμό. Στην ίδια κατεύθυνση συντείνουν και οι προβλέψεις για συρρίκνωση της αναπτυξιακής δυναμικής της ευρωζώνης και των σημαντικότερων αγορών μας.

Είναι εμφανές ότι η όποια ανάπτυξη της οικονομίας στην περίοδο 2014-2018 και αυτή που αναμένεται στην περίοδο 2019-2023 οφείλεται στην εντυπωσιακή δημοσιονομική προσαρμογή και στην ουσιαστική βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της που πραγματοποίησε η Ελλάδα, με πρωτοφανείς παγκοσμίως διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, στην περίοδο 2010-2018. Η δημοσιονομική προσαρμογή και η επίτευξη των στόχων σχετικά με το πρωτογενές πλεόνασμα ήταν ο πιο καταλυτικός παράγοντας που συνέβαλε στην ουσιαστική ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα των εγχώριων και ξένων επιχειρηματιών, επενδυτών και καταναλωτών, αφού σταμάτησαν την πτωτική πορεία και συνέβαλαν στην σημαντική άνοδο της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας που καταγράφεται κατά κύριο λόγο με την μεγάλη αύξηση των εισαγωγών και των εξαγωγών Α&Υ και, δευτερευόντως, με την άνοδο του μετρούμενου ΑΕΠ, αν και σε επίπεδα χαμηλότερα του αναμενόμενου. Μπορεί η εγχώρια ζήτηση να μειώνεται κατά € 2,5 - € 3,0 δισ. λόγω των ΠΠΓΚ, αλλά αυξάνεται κατά € 5,0- € 15,0 δισ. ετησίως λόγω των αυξημένων εισοδημάτων και καθαρών εισροών κεφαλαίων που συνεπάγεται η αυξημένη αξιοπιστία.

Η εκτίμησή μας για τις δημοσιονομικές προοπτικές της χώρας μετά τις προγραμματικές δηλώσεις της νέας Κυβέρνησης, όπως αναλύεται στην παρούσα έκθεση, είναι ότι - υπό προϋποθέσεις - το ΠΠΓΚ θα διαμορφωθεί σε επίπεδα πολύ κοντά, ίσως και πάνω, από το στόχο 3,5% το 2019. Για το 2020 αν η εφαρμογή των πρόσθετων μέτρων επιφέρει αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ (στο 3,8% έναντι του προβλεπόμενου 3,3%) και, παράλληλα, αυξηθεί σημαντικά η εισπραξιμότητα των εσόδων και συγκρατηθούν οι Πρωτογενείς Δαπάνες της ΓΚ, (1,2% έναντι του προβλεπόμενου 1,8%) το ΠΠΓΚ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί και πάλι γύρω στο στόχο 3,5% του ΑΕΠ.

Στις ετήσιες εκθέσεις του ΙΝΣΕΤΕ για την ελληνική οικονομία εκφράζεται συστηματικά η άποψη για την κρισιμότητα που ενέχει δημοσιονομική σταθερότητα της χώρας και η τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων της, στην προσπάθεια για μια νέα βιώσιμη αναπτυξιακή πορεία μετά την μεγάλη κρίση. Σχετικά με τις απόψεις που εκφράζονται για την μείωση των ΠΠΓΚ από το 2020 στα επίπεδα του 2,5% του ΑΕΠ, η άποψή μας είναι ότι η βασική προϋπόθεση για να γίνει εφικτός και βιώσιμος ο στόχος αυτός, χωρίς να διακινδυνεύσουν τα επιτεύγματα της χώρας, είναι η αλλαγή προς το θετικότερο των παραμέτρων της ανάλυσης βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους, και κυρίως το εκτιμώμενο κόστος δανεισμού και ο προσδοκώμενος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης σε βάθος χρόνου. Η ανάπτυξη απαιτεί επενδύσεις, που - λόγω της εξαιρετικά χαμηλής εθνικής αποταμίευσης - προϋποθέτουν την ταχύτερη δυνατή αναβάθμιση της Ελληνικής οικονομίας σε βαθμίδα που θα οδηγήσει τους θεσμικούς και άλλους επενδυτές στην ανάληψη επενδύσεων στη χώρα, φέρνοντας σε αυτήν πολλαπλάσια κεφάλαια από αυτά που της στερούν τα υψηλά ΠΠΓΚ.

Είναι απολύτως απαραίτητο να τονίσουμε ότι για μια οικονομία χωρίς ουσιαστικά εθνική αποταμίευση και με πολύ υψηλό χρέος, όπως είναι η ελληνική, η επίτευξη του «αναγκαίου» - σε όποιο επίπεδο συμφωνείται με τους δανειστές - δημοσιονομικού πλεονάσματος ισοδυναμεί με την δέσμευση να μην αυξηθεί το δημόσιο χρέος έστω και ένα ευρώ. Σε αυτή τη ρητή δέσμευση, ότι θα κάνουμε οτιδήποτε χρειαστεί για να αποπληρώνουμε με συνέπεια τα δάνειά μας, θα μπορούσε να συμπυκνωθεί ο σκληρός πυρήνας μιας μακροχρόνια βιώσιμης εθνικής πολιτικής για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας. Από την δέσμευση αυτή εξαρτάται, στο τέλος της ημέρας, η διεθνής μας αξιοπιστία, η πιστοληπτική μας ικανότητα, και η ομαλή χρηματοδότηση της οικονομίας μας την επόμενη δεκαετία. Από τη δυνατότητα της χώρας να επιτυγχάνει σταθερή ανάπτυξη της οικονομίας με βάση τη διεθνή ανταγωνιστικότητά της, αλλά και τα αναγκαία πρωτογενή πλεονάσματα με βάση τις πραγματικά τεράστιες διαθρωτικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποίησε τα προηγούμενα οχτώ χρόνια, ως αποτέλεσμα των θυσιών των ανέργων, των εργαζομένων και των οικογενειών τους αλλά και της προσπάθειας των υγιών επιχειρήσεων.

Ηλίας Κικίλιας
Γενικός Διευθυντής
Ινστιτούτο ΣΕΤΕ (ΙΝΣΕΤΕ)

Η Ελλάδα εξήλθε από το καθεστώς αυστηρής επιτήρησης των Μνημονίων πριν περίπου ένα χρόνο έχοντας επιτύχει ...

- ... αξιοσημείωτη δημοσιονομική προσαρμογή, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποκατάσταση της διεθνούς αξιοπιστίας της χώρας,
- ... αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητάς της που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική επιβίωση και ευμάρεια των πολιτών της.

Η πρόσφατη (17/07/19) επιτυχής έκδοση επταετούς Κρατικού Ομολόγου, η απόδοση του οποίου κυμαίνεται περί το 2%, που συνοδεύτηκε και από προσφορά πενταπλάσιου ποσού από το ζητούμενο (€ 13 δισ. έναντι € 2,5 δισ.), πιστοποιεί ότι οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας εξακολουθούν να είναι θετικές.

Από την άλλη πλευρά, η προσαρμογή αυτή επετεύχθη με πολύ κόπο και επιβαρύνοντας σημαντικά τις οικονομικές συνθήκες για το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας.

Ο τουρισμός, έχοντας επιτύχει αξιοσημείωτη ανάπτυξη κατά τη διάρκεια της κρίσης, συνέβαλε σε πολύ μεγάλο βαθμό καταρχάς στον περιορισμό της και στη συνέχεια στην επάνοδο της ελληνικής οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η πορεία αυτή συνοδεύτηκε και από αντίστοιχα μεγάλη αύξηση της απασχόλησης. Ενδεικτικά:

- Ο εισερχόμενος τουρισμός την δεκαετία 2009-2018 προσέφερε € 125 δισ. περίπου στην ελληνική οικονομία ενώ η συντριπτική πλειοψηφία από τα 230 εκατομμύρια επισκέπτες της χώρας αποκόμισαν θετικές εμπειρίες, σε μια εποχή που η χώρα ήταν «εύκολος στόχος» για πολλά ΜΜΕ.
- Τα έσοδα από τον εισερχόμενο τουρισμό αυξήθηκαν κατά 50% περίπου από το 2012 έως το 2018.
- Η απασχόληση στον τουρισμό μεταξύ 2009 και 2018 αυξήθηκε κατά 12,7%, σε αντίθεση με τους λοιπούς κλάδους της οικονομίας όπου η απασχόληση την ίδια περίοδο κατέγραψε μείωση κατά -18,2%.

Ως αποτέλεσμα της δυναμικής του, ο ελληνικός τουρισμός το 2018:

- συνέβαλε άμεσα στη δημιουργία του 11,7% του ΑΕΠ της χώρας με € 21,6 δις., ενώ η συμβολή του συνολικά (άμεσα και έμμεσα) εκτιμάται έως και 30,9% του ΑΕΠ με € 57,1 δισ.
- στην αιχμή (Q3) του τουρισμού, μόνο μέσω της απασχόλησης στα καταλύματα και στην εστίαση (411 χιλ. εργαζόμενοι), συμβάλλει στο 16,7% της απασχόλησης και συνολικά (άμεσα και έμμεσα) περί το 40%, ενώ αποτελεί βασικό μοχλό μείωσης της ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων και των γυναικών,
- ο τομέας του τουρισμού είχε σημαντική επενδυτική δραστηριότητα ύψους € 5,0 δισ., εκ των οποίων τα € 1,9 δισ. σε εγχώρια προστιθέμενη αξία.
- ο τουρισμός είναι κατ' εξοχήν εξωστρεφής δραστηριότητα, αφού περισσότερο από το 90% των τουριστικών εσόδων προέρχεται από το εξωτερικό. Τα έσοδα αυτά, περιλαμβανομένων των εισπράξεων από κρουαζιέρα, αερομεταφορές και θαλάσσιες μεταφορές, ανέρχονται σε € 18,2 δισ. και αυξήθηκαν κατά +11,3% ή + € 1.8 δισ. σε σχέση με το 2017.

Πρόσφατες μελέτες του Ινστιτούτου έδειξαν πως η επιτυχία αυτή οφείλεται στο ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζεται πλέον από την αγορά ως ένας ώριμος προορισμός που ανταγωνίζεται κατά κύριο λόγο σημαντικούς Ευρωπαϊκούς προορισμούς όπως η Ισπανία, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Γαλλία και δευτερευόντως προορισμούς όπως η Τουρκία ή οι χώρες της Βόρειας Αφρικής. Μάλιστα σε πολλά από τα κριτήρια που χρησιμοποιούν οι επισκέπτες για να επιλέξουν τον προορισμό των διακοπών τους, η Ελλάδα υπερτερεί σημαντικά έναντι του ανταγωνισμού. Τέτοια κριτήρια είναι η φιλόξενη αντιμετώπιση των επισκεπτών, η αίσθηση ασφάλειας που αυτοί αισθάνονται, το υψηλό επίπεδο των καταλυμάτων, η γαστρονομία και οι παραλίες και τα όμορφα τοπία της χώρας μας. Αντίθετα, τα κριτήρια στα οποία η χώρα υστερεί έναντι του ανταγωνισμού αφορούν στις υποδομές, στην καθαριότητα και στον εμπλουτισμό του προϊόντος μέσω κατάλληλων συνεργιών ώστε να δημιουργεί στον επισκέπτη την επιθυμία να ξαναέρθει στην Ελλάδα.

Προκειμένου, συνεπώς, ο τουρισμός να συνεχίσει να διαδραματίζει θετικό ρόλο στην ελληνική οικονομία και κοινωνία θα πρέπει να εδραιώσει την θέση του ανάμεσα στους σημαντικότερους ευρωπαϊκούς προορισμούς. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η αποτελεσματική Διαχείριση των Προορισμών με έμφαση στην βελτίωση των υποδομών και τις συνέργειες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Η αναγκαιότητα της ενεργής Διαχείρισης των Προορισμών καθίσταται ακόμα μεγαλύτερη τώρα που το οικονομικό κλίμα επιδεινώνεται στις αγορές μας, οδηγώντας σε μείωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και -ως επακόλουθο- σε περιορισμό των ταξιδιωτικών δαπανών των κατοίκων τους, που είναι και οι δυνητικοί επισκέπτες μας.

Άρης Ίκκος
Επιστημονικός Διευθυντής
Ινστιτούτο ΣΕΤΕ

Συγγραφείς Μελέτης

Δημήτριος Μαρούλης
Οικονομολόγος

Άρης Ίκκος, ISHC
Επιστημονικός Διευθυντής
ΙΝΣΕΤΕ

Ηλίας Κικίλιας
Γενικός Διευθυντής
ΙΝΣΕΤΕ

Αποποίηση Ευθύνης

Η παρούσα μελέτη περιλαμβάνει εκτιμήσεις για διάφορα μεγέθη της ελληνικής οικονομίας. Αν και έχει επιδειχθεί η δέουσα επιμέλεια ως προς τον έλεγχο των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν και των εκτιμήσεων που παρουσιάζονται, το Ινστιτούτο ΣΕΤΕ (ΙΝΣΕΤΕ) και οι συγγραφείς της μελέτης δεν μπορούν να εγγυηθούν την ακρίβειά τους.

Οι απόψεις, θέσεις και συμπεράσματα που περιλαμβάνονται στην παρούσα μελέτη, δεν απηχούν απαραίτητα τις θέσεις και απόψεις του ΣΕΤΕ ούτε και κατ' ανάγκη τον δεσμεύουν.

ΙΝΣΕΤΕ © Αύγουστος 2019
Επιτρέπεται η αναδημοσίευση με την προϋπόθεση της αναφοράς στην πηγή.

Σύνοψη

Η Ελληνική οικονομία βρίσκεται σε πορεία ήπιας ανάκαμψης από το 2014 και ήπιας ανάπτυξης το 2017 και το 2018, ενώ παράλληλα διανύει μια περίοδο εντεινόμενης δημοσιονομικής προσαρμογής, κατά την οποία επιτυγχάνει Πρωτογενή Πλεονάσματα στη Γενική Κυβέρνηση (ΠΠΓΚ) που είναι σημαντικά υψηλότερα των απαιτούμενων από το 3ο Μνημόνιο και ολοκληρώνει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που νομοθετήθηκαν και εγκαθιδρύθηκαν στη χώρα κυρίως στην περίοδο 2010-2016.

Ωστόσο, η αύξηση του μετρούμενου ΑΕΠ με ΜΕΡΜ 0,7% στην περίοδο 2014-2018 (1,51% το 2017, 1,93% το 2018 και 0,9% στο 1ο 3μηνο 2019) ήταν πολύ χαμηλότερη του αναμενομένου. Αυτό οφείλεται κυρίως στους ακόλουθους δύο λόγους:

1. Η αύξηση των επενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου (ΠΚ) και ιδιαίτερα των επενδύσεων ΠΚ των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) στην περίοδο 2014-2018 ήταν πολύ χαμηλότερη του αναμενομένου ενώ κατέληξαν να διαμορφωθούν το 2018 σε χαμηλότερα επίπεδα από το 2013.
2. Η εκτιμώμενη από την ΕΛΣΤΑΤ μικρή αύξηση της Εγχώριας Τελικής Δαπάνης (ΕΤΔ) στην οικονομία, και ειδικότερα της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων σε αποθέματα, είναι σε μεγάλη αναντιστοιχία σε σχέση με τους εξαιρετικά υψηλούς ρυθμούς αύξησης στην περίοδο αυτή των εισαγωγών και των εξαγωγών Αγαθών και Υπηρεσιών (Α&Υ). Είναι αξιοσημείωτο ότι οι εισαγωγές Α&Υ και ιδιαίτερα οι εισαγωγές αγαθών (που βασίζονται σε πραγματικά διοικητικά στοιχεία και όχι σε εκτιμήσεις) σημείωσαν σημαντική αύξηση στην περίοδο 2014-2018 και ιδιαίτερα το 2017, το 2018 και στο 1ο 3μηνο 2019, παρά την εκτιμώμενη πτώση των επενδύσεων ΠΚ, που συνοδεύτηκε από εκτιμήσεις για μεγάλη πτώση των αποθεμάτων και ελάχιστη αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Η χαμηλότερη του αναμενομένου αύξηση του μετρούμενου ΑΕΠ στην περίοδο 2014-2018 δεν οφείλεται σε αρνητική επίπτωση από την επίτευξη Πρωτογενών Πλεονασμάτων Γενικής Κυβέρνησης (ΠΠΓΚ) πολύ υψηλότερων του αναμενομένου:

- Κατ' αρχάς, αυτά τα ίδια τα υψηλά και αυξανόμενα ΠΠΓΚ για μια ολόκληρη 5ετία αποτελούν ένδειξη ότι η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ της χώρας στην περίοδο αυτή ήταν πολύ υψηλότερη από την αύξηση του μετρούμενου ΑΕΠ, όπως αυτό το τελευταίο εκτιμάται από την ΕΛΣΤΑΤ.
- Είναι επίσης εμφανές ότι η όποια ανάπτυξη της οικονομίας στην περίοδο 2014-2018 - αλλά και αυτή που αναμένεται στην περίοδο 2019-2023 - οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην εντυπωσιακή δημοσιονομική προσαρμογή, δηλαδή στα υψηλά ΠΠΓΚ, και στην ουσιαστική βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας, με σημαντικότατες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, στην περίοδο 2010-2018.
- Ειδικότερα, τα υψηλά ΠΠΓΚ, και ο συστημικός / διαρθρωτικός χαρακτήρας που αυτά έχουν, συνέβαλαν καταλυτικά στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των εγχώριων και ξένων επιχειρηματιών, επενδυτών και καταναλωτών για την Ελλάδα. Σταμάτησαν την πτωτική πορεία της οικονομίας και συνέβαλαν στην άνοδο της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας που καταγράφεται κατά κύριο λόγο με τη δυναμική αύξηση των εισαγωγών και των εξαγωγών Α&Υ και δευτερευόντως με την άνοδο του μετρούμενου ΑΕΠ.
- Μπορεί η εγχώρια ζήτηση να μειώνεται κατά € 2,5 - € 3,0 δισ. λόγω των υψηλότερων ΠΠΓΚ, αλλά αυξάνεται κατά € 5,0- € 15,0 δισ. ετησίως λόγω των αυξημένων εισοδημάτων και καθαρών εισροών κεφαλαίων που συνεπάγεται η αυξημένη αξιοπιστία, η οποία οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στα υψηλά ΠΠΓΚ.
- Επιπρόσθετα, τα υψηλά ΠΠΓΚ δεν ήταν η αιτία για τον ελάχιστο ρυθμό αύξησης της

Εγχώριας Τελικής Δαπάνης (ΕΤΔ = κατανάλωση + επενδύσεις σε εξοπλισμό και αποθέματα) στην οικονομία στην ανωτέρω περίοδο. Διότι αν συνέβαινε κάτι τέτοιο - αν είχαν συμβάλλει στον περιορισμό της εγχώριας ζήτησης για κατανάλωση και για επενδύσεις σε πάγια και αποθέματα - θα είχαν συμβάλλει και στον περιορισμό του Μέσου Ετήσιου Ρυθμού Μεταβολής (ΜΕΡΜ) των εισαγωγών Α&Υ. Όμως ο ΜΕΡΜ των εισαγωγών Α&Υ διαμορφώθηκε στο 3,9% στην περίοδο 2014-2018 και, ειδικότερα, στο 7,1% το 2017, στο 4,2% το 2018 και στο 4,6% στο 1ο 3μηνο 2019.

Επομένως, είναι αναγκαίο ένα νέο πακέτο οικονομικής πολιτικής, με εφαρμογή του στην 3ετία 2019-2021, που θα περιλαμβάνει ένα εκλογικευμένο σύνολο μέτρων μείωσης της υπερφορολόγησης και αύξησης των αναπτυξιακών και κοινωνικών δαπανών - και αυτό σε συνδυασμό με μια αναγκαία μείωση του αφορολόγητου (π.χ. ύψους € 1,5 δισ.). Με αυτό το Πακέτο είναι πιθανό η ανάπτυξη το 2020 να υπερβεί το 3,0% (4,2% σε τρέχουσες τιμές) και τα έσοδα της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) να αυξηθούν κατά ποσοστό υψηλότερο του 2,3%, παρά τη σημαντική μείωση της υπερφορολόγησης. Αυτή η εξέλιξη θα οδηγούσε με ασφάλεια σε ΠΠΓΚ το 2020 υψηλότερο και πάλι του 3,6% του ΑΕΠ, ακόμη και με σημαντική αύξηση των επενδύσεων ΠΚ των φορέων της ΓΚ και με αύξηση των κοινωνικών δαπανών που θα οδηγούσαν σε αύξηση των Πρωτογενών Δαπανών Γενικής Κυβέρνησης το 2020 στο 2,2%. Επίσης, το ΠΠΓΚ μπορεί να διαμορφωθεί και πάλι άνω του 3,5% του ΑΕΠ στην περίοδο 2020-2023 και άνω του 3,0% του ΑΕΠ στην περίοδο 2024-2030, εφόσον ο ΜΕΡΜ του ονομαστικού ΑΕΠ υπερβεί το 3,57% στην περίοδο 2020-2030 και ο ΜΕΡΜ των εσόδων και των δαπανών της ΓΚ υπερβεί το 1,85%. Σε αυτή την περίπτωση, με τις αναμενόμενες σημαντικές αναβαθμίσεις της Ελληνικής οικονομίας, η εμπιστοσύνη στην ακολουθούμενη οικονομική πολιτική και στη σταθερότητα της ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας με υψηλή διεθνή ανταγωνιστικότητα, εκτιμάται ότι θα διαμορφώνεται σε συνεχώς υψηλότερα επίπεδα. Η αυξανόμενη εμπιστοσύνη στην προοπτική της δημοσιονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης με εκλογικευμένο φορολογικό σύστημα, θα συμβάλλει στην προσέλκυση των αναγκαίων επενδύσεων για την περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σε νέα ενίσχυση της ανάπτυξης, σε δραστική μείωση της ανεργίας και σε ουσιαστική αύξηση των εγχώριων εισοδημάτων.

Οι δημοσιονομικές προοπτικές της χώρας μετά τις προγραμματικές δηλώσεις της νέας Κυβέρνησης

Με βάση την εκτέλεση του Προϋπολογισμού 2019 (Π2019) στο 1ο 6μηνο 2019, και χωρίς πρόσθετα μέτρα, εκτιμάται ότι θα υπήρχε αύξηση των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) κατά 3,1% και των δαπανών κατά 4,6%. Ως αποτέλεσμα, το Πρωτογενές Πλεόνασμα Γενικής Κυβέρνησης (ΠΠΓΚ) εκτιμάται ότι θα διαμορφωνόταν κοντά στο 3,7% του ΑΕΠ.

Η εφαρμογή της μείωσης του ΕΝΦΙΑ κατά 22% μεσοσταθμικά και κάποιων άλλων φορολογικών περικοπών από το 2019 μπορεί να έχει ως συνέπεια τη μείωση των εσόδων της ΓΚ κατά - 0,7 δισ. € που αντιστοιχεί σε -0,35% του ΑΕΠ. Με την μείωση αυτή το ΠΠΓΚ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε επίπεδα οριακά χαμηλότερα από τον στόχο του 3,5%. Υπάρχει ωστόσο περιθώριο να περιοριστεί αυτή η μείωση λόγω αύξησης της εισπραξιμότητας των φόρων ενώ, παράλληλα, επιδιώκεται από την Κυβέρνηση και μείωση των Πρωτογενών Δημοσίων Δαπανών κατά -0,5 δισ. Αν πραγματοποιηθούν οι εκτιμήσεις αυτές, το ΠΠΓΚ θα διαμορφωθεί πολύ κοντά στο - ενδεχομένως και πάνω από το - 3,5% το 2019.

Για το 2020, χωρίς την εφαρμογή άλλων πρόσθετων μέτρων και με βάση την εκτέλεση του Π2019 στο 1ο 6μηνο 2019, το ΠΠΓΚ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί περί το 3,7% του ΑΕΠ, που θα προκύψει από αύξηση των εσόδων της ΓΚ κατά 2,2% και των δαπανών κατά 1,8%.

Η εφαρμογή πρόσθετων μέτρων όπως η μείωση των συντελεστών του ΦΠΑ, του φόρου κερδών στις επιχειρήσεις, του κατώτατου και του οριακού συντελεστή στον Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων, της εισφοράς αλληλεγγύης και η μείωση των εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία από το 2020 μπορεί να συνεπάγεται άμεσα μείωση των φορολογικών εσόδων κατά € 1,6 δισ. που αντιστοιχεί σε περίπου 0,8% του ΑΕΠ.

Από την άλλη πλευρά, η εφαρμογή όλων αυτών των μέτρων από το 2020, μπορεί να επιφέρει αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ στο 3,8% έναντι του προβλεπόμενου 3,3%, και, παράλληλα, να αυξηθεί σημαντικά η εισπραξιμότητα των εσόδων με αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων της ΓΚ από αυτές τις πηγές κατά € 0,6 δις. Επίσης, η Κυβέρνηση έχει ως κύριο στόχο πολιτικής τη συγκράτηση των Πρωτογενών Δαπανών της ΓΚ, που ενδέχεται να οδηγήσει σε συγκράτησης της αύξησης των δαπανών αυτών στο 1,2% έναντι του προβλεπόμενου 1,8%. Σε αυτή την περίπτωση το ΠΠΓΚ το 2020 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί πολύ κοντά στο στόχο για 3,5% του ΑΕΠ.

Συμπερασματικά - και για όσο χρονικά διάστημα παραμένουν οι δεδομένοι στόχοι για το ΠΠΓΚ - θα πρέπει να επιδιώκεται απαρέγκλιτα η τήρηση των στόχων αυτών ώστε να αποφευχθεί κάθε ενδεχόμενο που μπορεί να δημιουργήσει ξανά αμφιβολίες στις αγορές ως προς την αξιοπιστία της ελληνικής Κυβέρνησης και την βιωσιμότητα του Ελληνικού Δημοσίου Χρέους και να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια του 2020 για να καθυστερήσουν οι αναμενόμενες και αναγκαίες αναβαθμίσεις της πιστοληπτικής δυνατότητας της Ελληνικής οικονομίας που αποτελούν την απαραίτητη προϋπόθεση που θα οδηγήσει τους θεσμικούς και άλλους επενδυτές στην ανάληψη επενδύσεων στη χώρα.

Για τα έτη από το 2021 και μετά, αν τα πιο σημαντικά μέτρα μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης έχουν ληφθεί το 2019 και το 2020, και με ρυθμό αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ άνω του 3,5%, η αύξηση των εσόδων θα επανέλθει σε ρυθμούς άνω του 2,5% και το ΠΠΓΚ μπορεί να διατηρηθεί σε επίπεδα άνω του 3,5% ακόμη και με Μέσο Ετήσιο Ρυθμό Μεταβολής των πρωτογενών δαπανών της ΓΚ γύρω στο 2,5%.

Συνεπώς:

- Η διασφάλιση της επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων που προκύπτουν από την περυσινή απόφαση / συμφωνία του Eurogroup για την έξοδο της Ελλάδας από το 3ο Μνημόνιο, ίσως καθιστά αναγκαίο τα απολύτως αναγκαία μέτρα μείωσης της υπερ-

φορολόγησης να πρέπει να κατανεμηθούν σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, τουλάχιστον για όσο ισχύουν οι συγκεκριμένοι όροι της συμφωνίας αυτής.

- Ο βασικός στόχος της οικονομικής πολιτικής της χώρας πρέπει να παραμείνει η επίτευξη των αναγκαίων πρωτογενών πλεονασμάτων που εξασφαλίζουν την βιωσιμότητα του Δημοσίου Χρέους. Μέχρις ότου αλλάξουν - προς το θετικότερο - οι παράμετροι της ανάλυσης βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους, και κυρίως το εκτιμώμενο κόστος δανεισμού και ο προσδοκώμενος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης σε βάθος χρόνου, η Ελλάδα πρέπει να τηρεί με συνέπεια τις διεθνείς υποχρεώσεις της. Μόνο έτσι θα γίνει γρηγορότερα η αναβάθμιση της Ελληνικής οικονομίας σε βαθμίδα που θα οδηγήσει τους θεσμικούς και άλλους επενδυτές στην ανάληψη επενδύσεων στη χώρα, φέρνοντας σε αυτήν πολλαπλάσια κεφάλαια από αυτά που της στερούν τα υψηλά ΠΠΓΚ.

INSETE

INTELLIGENCE

INSETE

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΕΤΕ

Η παρούσα Μελέτη υλοποιήθηκε από το ΙΝΣΕΤΕ στο πλαίσιο της Πράξης: «Ενίσχυση της θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας του ΣΕΤΕ» με κωδικό MIS 5000993, η οποία εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα **"Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση ΕΣΠΑ 2014-2020" και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).**

Ευρωπαϊκή Ένωση

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΚΤ

ΕΣΠΑ 2014-2020